

ישעיהו ילינק

שואת יהודי סלובקיה בראי המחקר והספרות (ד)

רשימה זו מהווה המשך לשלוש הרשימות שפורסמו בילקוט מורשת, חוברת י"א (נובמבר 1969), ע"ע 157—161, חוברת ט"ו (נובמבר 1972), ע"ע 175—184, וחוברת י"ח (נובמבר 1974), ע"ע 185—194.

בדברי להלן אעיר לפעמים את תשומת-לב הקורא לרשימות הקודמות. הרשימה הנוכחית מהווה השלמה לקודמותיה, אף כי גם עתה טרם מוצו כל הפירסומים בנושא שואת יהודי סלובקיה. אך תוך כדי עבודתי אני מתרשם שלא נותר הרבה פירסום מקורי שעדיין לא נכלל ברשימותי. דומני שהחסר העיקרי הן המהדורות השונות של ספרים יחידים וכן פרקים על סלובקיה בספרים מקיפים (הביבליוגראפיה הזאת מביאה פרקים כאלה תחת המיספרים 15, 27, 33, 35, 46, 48, 55, 63, 69). ארבע רשימות הביאו 437 יחידות בסך-הכל — מיספר מפתיע שלא ציפיתי לו כאשר התחלתי לקבץ את הנתונים. חשוב להזכיר שפרט למקרים בודדים, אין הביבליוגראפיות מכילות מאמרים שהתפרסמו בעתונות יומית או שבועית. שש-עשרה מתוך היחידות המובאות כאן ראו-אור מאז הכנתי את הרשימה הקודמת. מהן שלוש-עשרה דנו בהיסטוריה גראפיה ומקורות, אחת היתה מתחום הספרות היפה, ושתיים הן זכרונות. בין אלו, אחת כבר ראתה אור בעברית בשנים קודמות, ושתיים פורסמו לראשונה בשפות אחרות. יחידה אחת הודפסה בשתי שפות שונות. יוצא, איפוא, שרק שתיים-עשרה יחידות הן מקוריות לפרק הזמן של שלוש שנים מאז פירסום רשימה ג'. בולט, מאידך, המיספר המכריע של חיבורים היסטוריוגרפיים מקוריים חדשים. ארבעים מתוך היחידות נכתבו בשפה העברית, ארבע-עשרה באנגלית, אחת-עשרה בגרמנית, עשר בסלובקית, ארבע בכל אחת מהשפות צ'כית, גרמנית וצרפתית. שתיים הן בהונגארית, ויחידות בודדות ביידיש, ספרדית וסרבוקרואטית. שתיים

מתוך העבודות נכתבו בסלובקיה הפאשיסטית; כל השאר — בארצות בנות־הברית בעת המלחמה, ובמדינות שונות באירופה, בישראל ובארצות־הברית לאחר סיום המלחמה. מר לודו שטורץ המנוח היה לי לעזר רב באיסוף החומר. חובה נעימה היא לי להודות שוב לאלה שטרחו ונענו לבקשת סיוע בהכנת הביבליוגרפיה הזאת, והם: מר ירון ארנרייך, פרופיסור מילאן ס. דוריץ, פרופיסור לגי יחיל, ד"ר לאדיסלאב ליפער, מר עקיבא גיר, מר אריך קולקה, מר אלי שדמי וד"ר יאן שטיינר. תודה מיוחדת לעובדי הספרייה של „יד ושם“, ירושלים; ספריית הקונגרס, ואשינגטון, ארה"ב; וספריית אוניברסיטת חיפה — על עזרתם. למותר לציין שוב, שכל האחריות לחסרונות ומשגים חלה עלי בלבד. מאידך, חשוב לזכור, שרק חלק מן הפירסומים ראיתי במדפי, ולרוב נאלצתי להסתמך על רישומים ביד הזולת, יהיו לקויים כאשר יהיו.

בדומה לרשימות הקודמות, מתחלקת הביבליוגרפיה לקבוצות אלו:

1. עיונים ומחקרים היסטוריוגרפיים (1, 2, 5, 6, 10, 13, 15—17, 24, 25, 27—33, 37—41, 43—46, 48—51, 54, 55, 58, 60—66, 68, 69, 71—76, 79, 81).
2. זכרונות אישיים. רבים מהחיבורים האוטוביוגרפיים הם על גבול הספרות היפה והתיעוד, ולכן ההבחנה והשיפוט מן ההכרח שיהיו לפי הכרעה אישית (7—9, 23, 34, 38, 70).
3. ספרות יפה (26, 42, 53, 57, 59, 77, 80, 82).
4. פירסומי הצוררים (56, 67).
5. הוצאות שונות לזכר קהילות ואישים (14, 19, 40).
6. מקורות, כולל תיעוד, מאמרים, כתבות מתקופת השואה, ורישום (3, 4, 11, 12, 18, 20—22, 39, 47, 52, 78).

היחידות השונות יצאו־לאור הן בצורה מונוגרפית והן במאמרים וחלקים של חיבורים מקיפים וספרות פרידית (המונוגרפיות כוללות 3, 8, 9, 14, 40, 42, 49, 50, 53, 57, 59, 64, 67, 70, 77, 82).

מיספר של עבודות, שנתפרסמו במקומות שונים, מופיע בארבע הרשימות; בהן נכללות: 26 ו־70 (א' 10), 44 ו־45 (א' 2), 46 (ג' 3, 126—121), 57 (א' 56), 58 (א' 15, 52, 54; ב' 102, 107; ג' 66), 59 (ב' 103, 109), 60 (ב' 113, ג' 68), 65 (ב' 122), 69 (ג' 86), 74 (א' 69), 77 (א' 20), 79 (ג' 114).

ברצוני להצביע להלן על קבוצות שונות של פירסומים העוסקים בנושאים ספציפיים. החיבורים הדנים בהתנגדות מזוינת, ממשיכים לתפוס מקום בולט בעבודות על השואה (20, 23, 26, 34, 57, 58, 65, 70, 79). דין דומה לעבודות אודות הצנחנים (6, 19, 38—40, 44, 45, 71) ואודות גב' גיזי פליישמן ז"ל (5, 21, 46). חוקרי השואה ימצאו עניין ועזר בקאטאלוג של אוסף שטיינר בגנזי „יד ושם“ (3). מחקרים ספורים מטפלים בנושאים קשורים בשואה עקיפות. כך לפנינו מאמר אודות יהודים יוצאי צ'כוסלובקיה בבריה"מ בזמן המלחמה (32, 61); ואחר אודות יחסה של הממשלה הצ'כוסלובקית הגולה אל יהודי ארצה (36, השווה ג' 108). במקביל, מטבע הדברים, מתבקש מאמר על יחסם של הגולים הקומוניסטים יושבי מוסקבה ולונדון אל „השאלה היהודית“ (רמזים לעמדתם יש ב־47 וב־52). וכמובן מעניין

שואת סלובקיה בראי הספרות

לדעת השקפות ומעשים של המחזרות הסלובקיות הבלתי-קומוניסטיות והקומוניסטיות בכל שנוגע למיעוט היהודי. אין, לעת עתה, מחקר מספק על הנושאים הללו. המאמר מספר 41 נוגע לפרשה המועלית לעיתים על-ידי אנשי המדינה הפאשיסטית הסלובקית הגולים במערב — מתן תעודות-חסן, אשר הגנו על נושאייהם היהודים מפני גירוש. אלי שדמי, חבר קיבוץ מענית, הוציא-לאור את ספרו המוקדש לזכרה של חברתו מסניף השומר-הצעיר והקיבוץ — הצנחנית חביבה רייק.

ברור שלאיש המכיר היכרות אינטימית את פרשת שואת סלובקיה, תיאורי חוקרים נייטראליים אינם מסורים וצמודים דיים להתרחשויות אמיתיות. בכל זאת, סקר הפרקים המתאימים בספרי הסינתזה ההיסטורית של השואה, למשל המיספרים 27, 48, 55 (וכן ג' 33, 57, 83, 102, 105, וכ"ה), מצביע על שטחיות מסויימת, חוסר רצון להקדיש תשומת-לב לבעיות יהדות קטנה, שמיספר נפשותיה לא עלה על זה של גיטו בינוני בפולין. מכל-מקום, נמצאים היום על מדפי הספריות מספיק פירסומים, כדי שאותו המעט שנכתב אודות שואת סלובקיה יהיה מדויק בפרטים וברוחם של המאורעות. בהקשר זה, אציין שהחברה להיסטוריה של יהדות צ'כר-סלובקיה מכינה את הכרך השלישי של פירסומה יהודי צ'כוסלובקיה (באנגלית), אשר יהיה מוקדש רובו לשואה. את סקירת שואת סלובקיה בכרך זה כתב ד"ר לאדיסלאב ליפשר. סקירה אחרת, מנקודת-ראותם של גולי מדינת סלובקיה, פירסם בארגנטינה פרופיסור מילאן ס. דוריץ מאוניברסיטת פדואה, איטליה (50). אותו עניין מלבן ספרי (יצא-לאור בארה"ב ב-1976), תוך כדי דיון בשלטונה של מפלגת האלינקה בסלובקיה; אף כי אין בו קטעים הדנים ביהודים באופן בלעדי, הוא בכל זאת מוסיף להבנת המתרחש.

תיקון טעות מצערת: מסתבר שספר יחיד הוזכר בשתי רשימות שונות, ונוצרה כפילות (ב' 24 רג' 7).

להלן הרשימה הביבליוגרפית:

1. אליקים, "מצב היהודים בצ'כוסלובקיה בתקופת הנאצים", בתוך פראג וירושלים, ספר לזכרון ליאן הרמן, ירושלים, 195?, ע"ע 64—69.
2. ארנפלד, דויד, "אבדן יהדות סלובקיה", בתוך שבטי ישראל בבית הנשיא בירושלים, תל-אביב, תשי"ט, ע"ע 193—196.
3. ארנרייך, ירון (עורך), "מפעל תיעוד ליד ההתאגדות המרכזית של הקהילות היהודיות בבראטיסלבה (חטיבה ארכיונית M-5)", ירושלים, 1975.
4. בלסנבוים, אליעזר, "אגרות משארית הפליטה בהונגריה ובצ'כוסלובקיה", בתוך גוילי אש, בעריכת ראובן אבינועם, תל-אביב, תשי"ב, כרך א', ע"ע 619—624.
5. "גיזוי פליישמן — הצלת ילדים בעצם ימי השואה; סופה של גיזוי פליישמן", בתוך שרידי חרב; הצלת ילדים בשנות השואה ואחריה, בעריכת אפרים דקל, תל-אביב, תשכ"ג, כרך א', ע"ע 116—189.
6. גלעד, זרובבל, ומתי מגד, ספר הפלמ"ח, תל-אביב, תשי"ג, ע"ע 512—520.
7. "היהודים פליטי פולין בהונגריה ובסלובקיה: מן הדיורחשבו של ש. ליפסקי (שלמה תמיר)", בתוך שואת יהודי פולין, תל-אביב, תשי"ז, ע"ע 29—30.

8. הלבדשטאם, מנחם מענדיל, ספר דברי מנחם, ירושלים, תשי"ז.
9. ויינברג, אלתר יצחק איזיק, בית יצחק, גיריורק, תשל"ב.
10. וייס, קלרה, "צ'כוסלובקיה", בתוך הקונגרס היהודי העולמי, המועצה העולמית לציון מעשיהם של חסידי אומות. הנצחה והוקרה, תל-אביב, תשכ"ג (1962).
11. חבס, ברכה, דרכים אבילות, תל-אביב, תש"ו, ע"ע 136—143.
12. —, מכתבים מן הגיטאות, תל-אביב, תש"ג (1943), ע"ע 135—143.
13. חורבן און רעטונג, די געשיכטע פון, ועדת הצלה אין אמריקע, ניו יארק, תשי"ז (1957), ע"ע 20—37.
14. היה רוזנברג (קלינגר), 25 בספטמבר 1917 — 18 באפריל 1958, העוגן, 1958.
15. טננבוים, יוסף, מלכות הגזע והרשע; הרייך השלישי ומעלליו, ירושלים, תשכ"א (1960), ע"ע 322—329.
16. יהודי צ'כוסלובקיה (השוואה; השחרור והרפתקאותיו), בתוך שבטי ישראל: יהודי אירופה בימינו, תל-אביב, תשכ"ו, כרך ב', ע"ע 128—132.
17. יחיל, לני, "נדודי היהודים מגרמניה, אוסטריה וצ'כוסלובקיה בשנים 1933—1939; בעיות יסוד וקיום עיקריים", בתוך הרצאות בכנס עיון בהיסטוריה, ט"ו, תשל"ג, ע"ע 103—123.
18. ילינק, ישעיהו, "שוואת יהודי סלובקיה בראי המחקר והספרות, חלק ג'", בתוך ילקוט מורשת, י"ח, נובמבר 1974, ע"ע 185—194.
19. ליטוויץ, ה., "חביבה רייק", בתוך שבטי ישראל בבית הנשיא בירושלים, תל-אביב, תשי"ט, ע"ע 205—206.
20. מבקר לסורג (הנוער העברי במחתרת ובמעצר), תל-אביב, 1942 (?), ע"ע 9—11, 19—20.
21. "מכתבים אחרונים (גיוי פליישמן, יוסף קורניאנסקי)", בתוך ילקוט מורשת, ח', מארס 1961, ע"ע 25, 26, 29—32.
22. מכתבים מן הגולה הנאצית, ירושלים, תש"ג, ע"ע 19—20.
23. גל, חנה, "יום כיפור בחזית", בתוך מול האויב הנאצי, לוחמים מספרים 1939—1945, תל-אביב, תשכ"ז (1961), כרך ב', ע"ע 119—121, 414.
24. ניישטט (נוי), מלך, מעבר לחומה (היהדות ותנועתנו תחת שלטון הנאצים בסוף 1942), תל-אביב, תש"ג (1943), ע"ע 21—23.
25. —, שנת השמדה (היהדות ותנועתנו בתופת הנאצית על סף שנת תש"ד), תל-אביב, 1943, ע"ע 42—43.
26. ניר, עקיבא, "פארטיזנים יהודים בסלובקיה", בתוך השואה, פרקי עדות וספרות, בעריכת שמאי גולן, ירושלים, תשל"ו (1976), ע"ע 311—313.
27. עק, נתן, שואת העם היהודי באירופה, ירושלים, תשל"ו (1975), ע"ע 192—197.
28. "פרשבורג — מצודת הרוח של, חתם סופר", בתוך פנקס זכרון לבתי עלמין שנהרסו וחוללו בשנות השואה, לאות ולעד, בעריכת משה פראגר, תל-אביב, תשל"ג (1973), ע"ע 513—524.
29. "צ'כוסלובקיה", בתוך ההסתדרות הציונית, ההנהלה, הקונגרס הציוני ה"א. ג'נבה, א'—ט' כאלול תרצ"ט, 16—25 באוגוסט 1939. דין וחשבון סמנורפי, ירושלים, 1939.

שואת סלובקיה בראי הספרות

30. „צ'כוסלובקיה וסלובקיה", בתוך פנקס הניצולים, רשימות יהודים שנשארו בחיים בארצות שונות של אירופה, ירושלים, תש"ו, כרך א', ע"ע 192—217.
31. קלויזנר, ישראל, „שואת יהודי צ'כוסלובקיה", בתוך ספר הזוועות, בעריכת בנימין מינץ וישראל קלויזנר, ירושלים, תש"ה, ע"ע ל"ח—מ"ג.
32. קולקה, אריק, „גורלם של פליטים יהודים מצ'כוסלובקיה בברית-המועצות (מחקר על-פי עדויות ניצולים)", בתוך יד ושם, תשל"ו (1976), ע"ע 230—252.
33. קמפנר, רוברט מכס ווסילי, המקצוע: השמדה; דרכו של אייכמן, ירושלים ותל-אביב, תשכ"ז (1961), ע"ע 223—229.
34. קניג, נתן, „בצבא הצ'כי", בתוך מול האויב הנאצי; לוחמים מספרים 1939—1945, תל-אביב, תשכ"ז (1961), ע"ע 400—404.
35. רובינסון, יעקב, העקוב למישור, יהודי אירופה בפני השואה לאור האמת ההיסטורית ומשפט אייכמן בירושלים לפי הנדבג הבינלאומי, ירושלים, תשכ"ז (1966), ע"ע 234—237.
36. רוזנברג, יצחק, „בגש והזכויות הפוליטיות של המיעוט היהודי בתקופת מלחמת העולם השנייה", בתוך גשר, 19, 2 (תשל"ג), ע"ע 54—70.
37. רוזנפלד, שלום, תיק פלילי 124, משפט גרינוואלד—קסמנר, תל-אביב, תשט"ו, ע"ע 25—45.
38. רייס, רפאל, „טעמו של תפקיד", מתוך השואה, פרקי עדות וספרות, ערך שמאי גולן, ירושלים, תשל"ו (1976), עמ' 340.
39. רייק, חביבה, „רק מחשבה אחת: להציל! (מכתב, בנסקה ביסטריצה, 29.10.1944)", בתוך בשליחות העם והמולדת, ערך חיים דן, תל-אביב, תשט"ו, עמ' 28.
40. שדמי, אלי, בלי למצוא וכלי להכנת, חייה ושליחותה של חביבה רייק, תל-אביב, 1974.
41. שטיינר, יאן, „חסיני הנשיא' של ד"ר טיסו", בתוך שבות, 3, תשל"ה (1975), ע"ע 64—69.

42. Albrechtova, Gera, *Cas proti laske (Dennik jednej z nas)*, Bratislava, 1966.
43. Arndt, Inge, „Entziehung und Verbringung juedischen vermoegens (Ausland und Deutschland: 5. Slowakei, Gutachten des Instituts fur Zeitgeschichte, Stuttgart, 1966, Band II. pp. 97—98.
44. Bar-Adon, Dorothy Ruth (Kahn), et Pesach Bar-Adon, *Sept qui tombèrent*, Jerusalem, 1957, pp. 94—133.
45. —, *Seven Who Fell*, Tel Aviv, (c. 1947), pp. 125—172.
46. Brand, Joel, and Aleks Vajsberg, „Junakinja Gizika Flajsman," *Po nalogu osudenih na smrt*, Beograd, 1958 (?), pp. 51—59.
47. Clementis, Vlado, *Odkazy z Londyna*, Bratislava, 1947, pp. 129—130, 407—411.
48. Dawidowicz, Lucy S., *The War Against the Jews, 1933—1945*, New York, 1975, pp. 372—379.

49. Doktor, E., K. F. Eisner, L. Loebner, and E. Wagner, **Pravni predpisi vydané v Protektoratu Čechy a Morava a ve Slovenskem statu v době okupace**, London, 1945–1946, 2 (3?) vols.
50. Durica, Milan S., **La Republica Eslovaca y la Tragedia de los Judios Europeos**, Buenos Aires, 1975.
51. "Final Crisis in Slovakia," **Jewish Comment**, II, 4 (11 February 1944), p. 4.
52. Gottwald, Klement, "Hachovy a Tisovy zlociny na ceskych a slovenskych Zidech," **Spisy**, Prague, Vol. XI, pp. 178, 179.
53. Granc, Ladislav, **Matapolo**, Bratislava, 1965.
54. "Jews in Czechoslovakia, Before and After the Occupation," **New Flashes from Czechoslovakia Under Nazi Occupation**, 14 September 1942, 150, pp. 1–4.
55. Kempner, Robert M. W., **Eichmann und Komplizen**, Zurich–Stuttgart–Vienna, 1961, pp. 281–287.
56. Kizlink, K. & O. Ralis, "Prispevky k vykladu zakona o zidovskych podnikoch 113/1940 Slovenskeho Zakonnika," **Hospodarstvo a pravo**, VII.
57. Knieza, Emil F., **Starely svistali zo vsadial**, Prague, 1964.
58. —, "The Resistance of Slovak Jews," in Juri Suhl, ed., **They Fought Back**, London, 1968.
59. —, **Jankel Tannenbaums Kompanie**, Zuerich, 1975.
60. Kulka, Erich, "The Five Escapes from Auschwitz," in Juri Suhl, ed., **They Fought Back**, London, 1968.
61. —, "The Plight of Jewish Refugees from Czechoslovakia in the USSR: Research Based on Survivors' Testimony," **Yad Vashem Studies**, XI (1976), pp. 298–328.
62. Lakov, E., "Vatikan's Concern for Slovak Jewry. New Light on Holocaust Diplomacy," **Jewish Observer**, 16, 29 September 1967, pp. 13–15.
63. Levai, Jenő, **Zsidó sors Európában**, Budapest, 1948, pp. 243–248.
64. Licko, Miroslav, and Ladislav Takáč, **Kremnicka**, Banská Bystrica, 1964.
65. Lipscher, Ladislav, "Účast Židov na hnutí odporu na Slovensku," in Martin Kvetko and Miroslav Jan Licko, eds., **Zborník Slovenskeho Národného Povstania**, Toronto, 1976 (?), pp. 291–310.
66. —, "Die Einstellung der Slowakischen Volkspartei zu den Juden Während der Zweiten Tschechoslowakischen Republik," in **Bohemia, Jahrbuch des Collegium Carolinum**, Munich, 1973, pp. 386–403.
67. Magyar, Viktor, **Slovenske židovské zákony a ich vysvetlenie**, Nitra, 1939.
68. Mayeroutzer, H., "The Persecution of the Jews in Nazi Slovakia," **Reports and Documents**, 1942.

שואת סלובקיה בראי הספרות

69. Mikus, Joseph A., "Le problème de l'unité politique : Juifs," in *La Slovaquie dans le Drame de l'Europe*, Paris, 1955, pp. 132–139.
70. Nir, Akiva, *Paths in Fire Ring*, 1967.
71. "Osudy jednej vojenskej misie na povstaleckom Slovensku," *Tribuna* (Bratislava), 29 August 1947, 17.
72. "La Persecution des Juifs, Tchécoslovaquie : Slovaquie," *Les Conditions de Vie dans les Territoires Occupés in Un des Rapports publiés par le Comité d'Information interallié*, London, 1942, p. 18.
73. "Persecution of the Jews, Czechoslovakia : Slovakia," in *Condition in Occupied Territories, A Series of Reports Issued by the Inter-allied Information Committee*, London, 1942, p. 7.
74. Pillon, Cesare, "Ked sa ticho podoba spoluvine. Pius XII a Tiso. Milovaný syn deportuje židov," *Predvoj* (Bratislava), 1 April 1965, 13.
75. Snoek, Jochanan M., *The Grey Book*, Assen, 1968, pp. 172–174.
76. —, *The Grey Book*, New York, 1970, pp. 172–174.
77. Stark, Valerie, *Ellenseg, regeny*, Tel Aviv, (c. 1966).
78. "Statistique de la population juive d'Europe après la guerre: République Tchécoslovaque," *Union OSE, Bulletin d'Inforation*, 5, July 1946, p. 30.
79. Steinberg, Lucien, "From the Fortress of Theresienstadt to the Slovak Resistance," in *Not as a Lamb, The Jews against Hitler*, Farnborough, Hants, 1974, pp. 293–299.
80. Tausinger, Zuzana and Karel, "Sol Maggiore," *Vestník Židovských náboženských obcí v Československu*, XXIX, 8 (August 1967), pp. 6–8.
81. "Bestia Triumphans," in *Usmevave Slovensko*, Jerusalem, 1943, pp. 21–23.
82. Vican, Juraj, *Sme zivi*, Paris, 1953.

IN THIS ISSUE

Sources and Evidence

- **Selma Merbaum-Eisinger.** The life of a girl from Tchernowitz and her poems. She was a member of Hashomer Hatzair, who perished in a Transdnistrian Concentration Camp at the age of 18. Her early poems were preserved as by a miracle.
- **Simha Statfeld.** A Jewish partisan tells about the life and struggle of Jewish groups who kept alive, hiding in the forests near Hanachov.

Articles

- **Prof. Vladimir Jankelevitch,** head of the cathedra for Philosophy and Morality at the Paris Sorbonne, expounds his accusation ("j'accuse") against attempts to extenuate the crimes of the German people and to forget them.
- **Prof. Emil Fackenheim** of Toronto, Canada, deals with the impact of the Holocaust upon the ways of thinking and the consciences of Non-Jews.

Research

- **Dr. Gideon Shimoni** of the Institute for Contemporary Jewry, Jerusalem, has made a study of letters and documents that throw light upon the attitudes of Mahatma Gandhi to Jews, Judaism and Zionism, to the Holocaust and to the Conflict between Jews and Arabs.
- **Ruth Zariz** of Kibbutz Mash'abei Sadeh, shows one aspect of operations aimed at the rescue of Jews during World War II through promises of immigration certificates to Eretz Israel.
- **Rachel Menver** studied underground publications of Hashomer Hatzair in the Warsaw Ghetto (1940-1942) out of which she reconstructs a picture of the life, activities and spiritual values of the members of this movement through those years. —
- **Menachem Kaufmann** of the Institute for Contemporary Jewry, Jerusalem, brings another chapter from his comprehensive study of activities of Non-Zionist Jews in the U.S. during the period when decisions were in the balance in the U.S. and in the U.N.

Documentation

- **Zvi Erez** of Kibbutz Dvir, brings quotations from speeches by Himmler, that bear out what had been published before about the Warsaw Ghetto rising.
- **Dr. Joseph Walk** of Bar-Ilan University and "Yad Vashem", brings details from Gestapo reports and from reports by the attorney general of Baden. He shows that while there were individuals in Germany, who struggled against the Nazi regime, there was no real underground.

Books

- **Dr. Jesaia Jellinek** of Haifa University, brings the last of his comprehensive bibliography on the destruction of Slovak Jewry.